

Pověřenec pro ochranu osobních údajů v podmínkách základních a středních škol

JUDr. Ondřej Moravec, Ph.D.

Jednou z novinek, kterou na poli osobních údajů přináší obecné nařízení o jejich ochraně (i v českých zemích se vžila anglická zkratka GDPR), je institut pověřence pro ochranu osobních údajů. Osoba pověřence bude sehrávat významnou roli při zajišťování této ochrany v organizaci, která pověřence jmenuje, ale i při komunikaci se subjekty údajů (tedy těmi, kterých se osobní údaje týkají) a dozorovým úřadem (v našich podmínkách Úřad pro ochranu osobních údajů). Kvalitní spolupráce s pověřencem může škole, jež pověřence jmenovala, výrazně usnadnit práci při plnění právních povinností, které pro ni z GDPR vyplývají.

První důležitou otázkou, kterou si musíme zodpovědět, je, **kdo je pověřenec pro ochranu osobních údajů?** Pověřenec pro ochranu osobních údajů plní velmi specifickou úlohu. Na jedné straně je totiž poradcem či konzultantem, který vykonává práci (jde-li o zaměstnance) či poskytuje služby (jde-li o externího dodavatele) ve prospěch školy, jež pověřence jmenovala, a vůči této organizaci je smluvně vázán. Nicméně na straně druhé mu náleží **do značné míry nezávislé postavení**, neboť od školy, která jej do funkce jmenovala, nesmí dostávat žádné pokyny týkající se výkonu úkolů a nesmí být za výkon funkce sankcionován.

Pověřenec pro ochranu osobních údajů je kontaktní osobou pro dozorový úřad i subjekty údajů, které se na něj mohou obracet ve všech záležitostech souvisejících se zpracováním jejich osobních údajů a výkonem jejich práv podle nařízení.

Pověřenec tedy **není pouhým konzultantem**, který je vázán prakticky neomezenou loajalitou vůči tomu, kdo jej do funkce jmenoval, a nelze jej zaměňovat s jinými poradci (typicky advokáty), kteří jsou povinni bezpodmínečně

(samozřejmě v mezích právního řádu) hájit zájmy svých klientů. Obrazně řečeno, pověřenec je vázán primárně loajalitou vůči zájmu na ochraně osobních údajů, jejíž je garantem.

Kdo musí pověřence na ochranu osobních údajů jmenovat?

Dle ustanovení článku 37 GDPR musí pověřence jmenovat **správce či zpracovatel osobních údajů** v každém případě, kdy:

- a) zpracování provádí orgán veřejné moci či veřejný subjekt, s výjimkou soudů jednajících v rámci svých soudních pravomocí;
- b) hlavní činnosti správce nebo zpracovatele spočívají v operacích zpracování, které kvůli své povaze, svému rozsahu nebo svým účelům vyžadují rozsáhlé, pravidelné a systematické monitorování subjektu údajů;
- c) hlavní činnost správce nebo zpracovatele spočívá v rozsáhlém zpracování zvláštních kategorií údajů uvedených v článku 9 a osobních údajů týkajících se rozsudků v trestních věcech a trestných činů uvedených v článku 10.

Vládní návrh zákona o zpracování osobních údajů, který je v mezích daných nařízením GDPR oprávněn některá ustanovení GDPR upřesnit či některé povinnosti omezit, v § 14 stanoví, že povinnost jmenovat pověřence pro ochranu osobních údajů podle **článku 37 odst. 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679** mají kromě orgánů veřejné moci také orgány zřízené zákonem, které plní zákonem stanovené úkoly ve veřejném zájmu.

Dle důvodové zprávy k návrhu zákona má toto ustanovení zbavit povinnosti jmenovat pověřence právnické osoby veřejného práva, které nejsou zřízeny přímo zákonem, nýbrž teprve určitým jednáním na základě zákona. Týká se to například příspěvkových organizací.

Přestože příspěvková organizace je typickou právní formou, v níž jsou zřizovány základní a střední školy (jedná-li se o tzv. veřejné zřizovatele), neznamená to, že by školy byly připravovaným zákonem o zpracování osobních údajů (v podobě schválené vládou) povinnosti jmenovat pověřence pro ochranu osobních údajů zproštěny. Je tomu tak proto, že **základní i střední školy je nutno pokládat za orgány veřejné moci**, neboť ředitelé škol, byť v relativně omezených případech, vykonávají státní moc tím, že autoritativně rozhodují o právech a povinnostech jiných osob. Jako příklad lze uvést rozhodování o přijetí ke studiu, rozhodování o ukončení studia či rozhodování v souvislosti s konáním maturitní zkoušky. Přestože tato agenda nepředstavuje těžiště činnosti školy, nezabývá to školu této pravomocí a je třeba na ni nahlížet jako na orgán veřejné moci.

Povinnost školy jmenovat pověřence ve svých materiálech předpokládá i MŠMT.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že **orgány veřejné moci jsou i školy zřizované soukromými zřizovateli**, neboť z již ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že i těmto školám je svěřen výkon veřejné moci, a tudíž jsou vázány stejnými povinnostmi jako školy tzv. státní.

Kdo je odpovědný za jmenování pověřence?

Povinnost jmenovat pověřence pro ochranu osobních údajů stíhá správce či zpracovatele osobních údajů, což je v našem případě právnická osoba vykonávající činnost školy. Ta je povinna zajistit splnění právních povinností, které vyplývají z nařízení, včetně povinnosti jmenovat pověřence. Pověřence tedy jmenuje **vždy přímo škola, nikoli její zřizovatel, a to bez ohledu na to, zda se jedná o školu zřizo-**

vanou veřejným či neveřejným zřizovatelem. Za splnění této povinnosti odpovídá ředitel školy. Výběr pověřence i rozhodnutí, jakým způsobem bude jeho činnost zajištěna, je tedy kompetencí i odpovědností ředitele školy.

Certifikace pověřence

Dle GDPR musí být pověřenec pro ochranu osobních údajů jmenován na základě svých profesních kvalit, zejména na základě odborných znalostí práva a praxe v oblasti ochrany údajů a schopnosti plnit své úkoly.

Ředitel školy odpovídá za to, že do funkce pověřence jmenuje dostatečně kvalifikovanou osobu, která bude garantovat kvalifikovaný výkon činnosti.

To ovšem neznamená, že pověřenec musí nutně být držitelem nějakého osvědčení, certifikátu či autorizace. **Předepsána není ani žádná úroveň vzdělání či jeho zaměření**. Z dikce nařízení ovšem lze usuzovat, že je třeba, aby správce údajů byl schopen doložit, že jím zvolený pověřenec má dostatečné znalosti v oblasti práva ochrany osobních údajů.

Zaměstnanec či externista

Pověřenec pro ochranu osobních údajů **může být zaměstnancem** správce osobních údajů (tj. školy), ale i **externím dodavatelem** poskytujícím své služby na základě obchodní smlouvy. GDPR nicméně stanoví, že pověřenec nesmí dostávat pokyny týkající se výkonu úkolů, nesmí být v souvislosti s plněním svých úkolů propuštěn ani sankcionován a musí být přímo podřízen vrcholovým řídicím pracovníkům správce nebo zpracovatele, tj. řediteli školy. Uvedené požadavky platí bez ohledu na to, zda jde o zaměstnance či externího poskytovatele služeb. Zmiňované podřízení ředitele školy je nutno rovněž brát s určitou rezervou. Vzhledem k tomu, že **pověřenec nesmí být v souvislosti s plněním své úlohy úkolován či sankcionován**, jedná se o podřízenost v uvozovkách. Spíše než o podřízeného ředitele školy se jedná o jeho partnera, jehož úkoly jsou definovány přímo nařízením.

Funkci pověřence nemůže vykonávat nikdo ze zaměstnanců školy, jejichž činnost pověřenec kontroluje.

Pokud organizace zvolí jmenování pověřence z řad svých zaměstnanců, musí zabezpečit, aby případné jiné úkoly

vyplývající z pracovního poměru nevedly ke střetu zájmů. Je totiž třeba si uvědomit, že jednou z kompetencí je dbát o to, aby ve škole při zpracování osobních údajů nedocházelo k porušování práv subjektů údajů.

Pověřencem tudíž nemůže být ředitel školy ani hospodář školy, pokud jeho povinnosti alespoň zčásti spočívají v rozhodování o nakládání s osobními údaji.

Určitou **výhodou** jmenování pověřence z řad zaměstnanců je **důvěrná znalost prostředí** a každodenní přítomnost ve škole. Nevýhodou bude (alespoň ve většině případů) obtížně splnitelný požadavek dostatečné odbornosti a dále také obecně omezená odpovědnost zaměstnance za škodu způsobenou zaměstnavateli.

Jmenování pověřence

Pokud je pověřenec jmenován z řad zaměstnanců, je právním základem jeho uvedení do funkce jmenování do funkce. Tímto jmenováním není založen pracovní poměr (ten vzniká pracovní smlouvou), nýbrž pouze funkce pověřence.

Pokud škola zvolí cestu **externího pověřence**, je právním titulem výkonu jeho činnosti **smlouva**. V této souvislosti je třeba znovu zdůraznit, že pověřence je povinen jmenovat správce, a proto by smluvní stranou takové smlouvy měla být osoba vykonávající činnost školy. Z hlediska smluvního typu se nabízí zejména **tzv. nepojmenovaná smlouva**, která obsahově neodpovídá žádnému ze smluvních typů přímo upravených občanským zákoníkem.

Nejbližším smluvním typem je **příkazní smlouva**, která ovšem sledovanému účelu plně nevyhovuje, protože příkazník je dle § 2430 občanského zákoníku povinen vykonávat příkaz v souladu s pokyny příkazce, což je ovšem v rozporu s ustanovením článku 38 odst. 3 GDPR, případně **smlouva o kontrolní činnosti** dle § 2652 občanského zákoníku. Ta sice předpokládá nestranné posouzení stavu určité věci, současně však předpokládá zpracování jednorázového výstupu kontrolní činnosti (kontrolního osvědčení), což neodpovídá kontinuálnímu výkonu činnosti pověřence.

Ve smlouvě je vhodné detailně upravit vzájemná práva a povinnosti obou stran.

Je třeba mít na paměti, že na pověřence se mohou obracet subjekty údajů při uplatňování svých práv, a proto je důležité, aby se **škola** jako správce údajů, který v konečném

důsledku **nese odpovědnost za dodržení všech povinností vyplývajících z GDPR**, včas dozvěděla o tom, že došlo k uplatnění práva subjektu údajů vůči škole, a aby pověřenec včas zajistil odpovídající reakci. Pověřenec by měl být dosažitelný, a proto je vhodné sjednat i konkrétní pravidla jeho přítomnosti ve škole.

Vztah školy a pověřence

Z **článku 38 GDPR** pak vyplývá povinnost správce (školy) zajistit, aby byl pověřenec včas zapojen do veškerých záležitostí souvisejících s ochranou osobních údajů, a dále povinnost správce podporovat pověřence při plnění úkolů. Správce by mu měl poskytovat zdroje nezbytné k plnění jeho úkolů a informace, které k tomuto plnění potřebuje.

Úkoly pověřence spočívají v poskytování informací (a to i nevyžádaných) a poradenství v oblasti ochrany osobních údajů, monitorování souladu postupů správce s nařízením, spolupráci s Úřadem pro ochranu osobních údajů a působení jako kontaktní osoba pro subjekty údajů uplatňující svá práva vůči správci.

Relativně samostatné a nezávislé postavení pověřence ovšem nic nemění na tom, že plnou odpovědnost za plnění povinností vyplývajících z GDPR nese správce údajů.

Jmenováním pověřence se škola (potažmo její ředitel) nezproští odpovědnosti za to, že bude zpracovávat osobní údaje v souladu s GDPR.

Výběrem kvalifikovaného pověřence a otevřenou spoluprací s ním ovšem lze dosáhnout toho, že riziko případného porušení povinností školy bude sníženo.

Co je třeba udělat?

Je na řediteli školy, aby zvážil, zda využije služeb pověřence, který bude externím poskytovatelem služeb, nebo se vydá cestou pověřence zaměstnaného. Pokud bude pověřencem jmenován externista, je třeba věnovat dostatečnou pozornost nejen výběru této osoby (aby měla dostatečnou kvalifikaci), ale též přípravě smlouvy o výkonu funkce pověřence. Po jmenování do funkce je nutno pověřence zapojit do rozhodování o všech záležitostech, které se nějak dotýkají problematiky ochrany osobních údajů.

Autor je partnerem v Advokátní kanceláři Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, v roce 2013 obsadil druhé místo v soutěži Právník roku, je spoluautorem komentáře ke školskému zákonu